

Gedragcode voor vrijwilligers

In contacten met minderjarigen en kwetsbare volwassenen

Artikelsgewijze toelichting

Wat betekent de gedragscode nu concreet voor de vrijwillige begeleider van kinderen en andere (kwetsbare) personen?

1. De begeleider zorgt voor een omgeving en een sfeer waarbinnen de deelnemer zich veilig en gerespecteerd voelt.

Toelichting:

De minderjarige c.q. verstandelijk gehandicapte moet worden gerespecteerd. Er mag geen onderscheid worden gemaakt naar of nadruk worden gelegd op godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, nationaliteit, seksuele gerichtheid, culturele achtergrond, leeftijd of lichamelijke kenmerken. Dat betekent dat de deelnemer zich zowel tijdens de activiteiten, maar ook daarbuiten – bijvoorbeeld in een IVN-gebouw – veilig moet voelen en het gevoel moet hebben dat hij zich – letterlijk – vrij kan bewegen.

2. De begeleider onthoudt zich ervan de deelnemer te bejegenen op een wijze die de deelnemer in zijn waardigheid aantast.

Toelichting:

Dit betekent dat je een deelnemer nooit op een manier bejegent die hem in zijn waardigheid aantast. Je onthoudt je van discriminerende, kleinerende of (seksueel) intimiderende/getinte opmerkingen of gedragingen. Dit geldt tijdens werktijd, maar ook daarbuiten, tijdens alle activiteiten die door of namens IVN worden georganiseerd.

3. De begeleider dringt niet verder door in het privéleven van de deelnemer dan nodig. De begeleider ontvangt geen deelnemers thuis en gaat geen verbinding aan met hen via social media.

Toelichting:

In het vrijwilligerswerk komt het veel voor dat men deelnemers ook kent vanuit sociale contacten. Maar de begeleider is binnen de afdeling altijd de verantwoordelijke. Binnen de afdeling gaat het niet om vriendschap of andere sociale relaties, maar om de relatie begeleider – deelnemer. Het is belangrijk dat de begeleider zich bewust is van zijn positie die ook buiten de afdeling door kan spelen. Het gaat erom dat de begeleider gepaste afstand houdt en niet verder doordringt in het privé-leven van de deelnemer dan nodig is voor het gezamenlijke gestelde doel (activiteit) van de afdeling.

Bijvoorbeeld: het onnodig vragen stellen over het privé-leven, persoonlijke afspraakjes maken, contact opnemen met een deelnemer buiten de activiteiten van de afdeling om, enzovoort. Een en ander dient dus achterwege te blijven.

4. De begeleider onthoudt zich van elke vorm van seksuele benadering en misbruik van de deelnemer: alle seksuele handelingen, contacten en relaties tussen de begeleider en de deelnemer zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel misbruik.

Toelichting:

De begeleider mag zijn positie en relatie nooit gebruiken voor doeleinden ten eigen nutte die in strijd zijn met zijn verantwoordelijkheid, of die grenzen van de relatie overschrijden. Hierbij wordt gedacht aan:

- *een seksueel of erotisch geladen sfeer scheppen*
- *seksueel getinte opmerkingen en insinuaties, zoals grof taalgebruik of schuine moppen*
- *het stellen van vragen over seks, bijvoorbeeld over masturbatie, frequentie en vormen van vrijen*
- *de deelnemer op een niet-functionele wijze bekijken en aanraken waarbij de ogen of handen zijn gericht op de geslachtskenmerken*
- *bevrediging van de eigen seksuele verlangens*

Alle seksuele handelingen en relaties tussen vrijwilligers en minderjarigen c.q. mensen met een beperking zijn ontoelaatbaar en strafbaar vlg. artikel 249 en 247 Wetboek van Strafrecht. Tussen volwassenen en minderjarigen c.q. mensen met een beperking is sprake van een natuurlijk overwicht en dus machtsverschil. Een minderjarige of verstandelijk gehandicapte kan daardoor zaken moeilijk weigeren of overzien waar het om gaat. Het is aan de volwassene om de grenzen te bewaken. Dit betekent dat de begeleider:

- *nooit seksuele toenadering zoekt tot deelnemers en/of een seksueel of erotisch geladen sfeer scheid (bijvoorbeeld door het laten zien van porno, of de eigen geslachtsorganen)*
- *een deelnemer nooit gebruikt voor bevrediging van de eigen seksuele en/of agressieve verlangens*
- *nooit (met seksueel gedrag) mag ingaan op verliefde gevoelens, seksuele verlangens of fantasieën van de deelnemer óók niet wanneer hij/zij je daartoe lijkt uit te nodigen, dan wel onomwonden uitnodigt*
- *wanneer er een erotisch/seksueel geladen sfeer mocht ontstaan, of zou kunnen ontstaan, tussen de begeleider en de deelnemer de begeleider afstand neemt en de situatie bespreekbaar maakt met de leiding of vertrouwenspersoon*
- *wanneer bij de begeleider gevoelens van verliefdheid, maar ook afkeer of agressie ontstaan t.o.v. de deelnemer, neemt de begeleider afstand en maakt de situatie bespreekbaar met de leiding of vertrouwens(contact)-persoon*

5. De begeleider mag de deelnemer niet op zodanige wijze aanraken dat deze aanraking naar redelijke verwachting als seksueel of erotisch van aard ervaren zal kunnen worden.

Toelichting:

Uitgangspunt is dat de deelnemer het als seksueel ervaart. Bijvoorbeeld: het te lang vasthouden van een hand bij begroeten of afscheid nemen, iemand naar je toetrekken, je tegen de deelnemer aandrukken, een tongzoen geven, aanraken van billen en borsten, enzovoort. Functionele aanrakingen zijn soms noodzakelijk (bijv. de deelnemer helpen bij het naar de wc gaan) of wenselijk (een deelnemer troosten) en mits daar geen misbruik van gemaakt wordt toegestaan.

De begeleider moet er voor zorgen dat daar waar lichamelijk contact noodzakelijk en functioneel is, dit contact of deze aanraking niet verkeerd – in de zin van seksueel getint of intimiderend – kan worden geïnterpreteerd.

De begeleider houdt bij lichamelijk contact rekening met grenzen die de deelnemer aangeeft, leeftijd, ontwikkelingsniveau, achtergronden, de specifieke situatie en wat maatschappelijk en/of cultureel als aanvaardbaar wordt gezien.

De begeleider zal tijdens excursies, bijeenkomsten, e.d. zeer terughoudend en met respect omgaan met de deelnemer en de ruimtes waarin zij zich bevinden, zoals een kleedkamer of hotelkamer.

Gereserveerd en met respect betekent in dit geval bijvoorbeeld dat:

- *begeleider en de deelnemer zich bij voorkeur niet met zijn tweeën afzonderen, maar met bijvoorbeeld een extra begeleider of meerdere kinderen*
- *begeleider en de deelnemer in een één op één situatie niet op één kamer slapen; er zijn tenminste twee begeleiders op een groep deelnemers*
- *gereserveerd en met respect omgaan met de ruimtes waarin de kinderen zich bevinden, betekent dat de deelnemer zich daar veilig moet voelen, zijn privacy gewaarborgd is en sociale controle niet is uitgesloten. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan:*
 - *niet zonder aankondiging de kleedruimte, of toiletruimte (of wat daar voor doorgaat) betreden en bij voorkeur in gezelschap van een andere volwassene*
 - *de deur open laten staan na het binnentreden*
 - *gesprekken met de deelnemer in een neutrale ruimte worden gehouden (niet in kleedruimte of toiletruimte)*

6. De begeleider heeft de plicht de deelnemer naar vermogen te beschermen tegen vormen van ongelijkwaardige behandeling en seksueel (machts)misbruik en zal er actief op toezien dat de gedragscode door iedereen die bij de deelnemer is betrokken wordt nageleefd.

Toelichting:

De begeleider heeft binnen zijn mogelijkheden de verantwoordelijkheid voor de veiligheid en het welzijn van de deelnemer. Indien de begeleider grensoverschrijdend gedrag signaleert is hij verantwoordelijk het ongewenste gedrag te (doen laten) stoppen en te zorgen voor de veiligheid van de deelnemer. De begeleider is alert op signalen die kunnen wijzen op seksueel misbruik/overtreding van de gedragscode.

7. Indien de begeleider gedrag signaleert dat niet in overeenstemming is met deze gedragscode/bij vermoedens van seksueel misbruik, is hij verplicht hiervan melding te maken bij de daarvoor door het bestuur aangewezen personen.

Toelichting:

Alle vermoedens of constatering van seksueel misbruik moeten worden gemeld bij de daarvoor aangewezen personen bij IVN. Het kan zijn dat de deelnemer een begeleider in vertrouwen neemt en vertelt dat iemand hem/haar seksueel misbruikt. De begeleider belooft in een dergelijk geval geen geheimhouding. Feiten van vertrouwelijke aard, aan jou toevertrouwd, moeten te allen tijde respectvol worden behandeld. Maar wanneer de belangen van de deelnemer in het geding zijn (en dat is aan de orde bij een melding van seksueel misbruik), dient de begeleider hiervan melding te maken bij de daarvoor aangewezen personen bij IVN. Indien enigszins mogelijk gebeurt dit in overleg met de deelnemer.

8. In die gevallen waar de gedragscode niet (direct) voorziet, of bij twijfel over de toelaatbaarheid van bepaalde gedragingen ligt het binnen de verantwoordelijkheid van de begeleider in de geest van de gedragscode te handelen.

Toelichting:

Dit betekent dat de begeleider ook alert is op gedragingen die niet direct als seksueel misbruik of intimidatie zijn te betitelen, maar wel als grensoverschrijdend worden ervaren. Ook in dit geval is het belangrijk dat passende maatregelen worden genomen, zoals het aanspreken van de persoon in kwestie. Desgewenst kan de begeleider de daarvoor aangewezen personen bij IVN raadplegen.

Ten slotte

Vertrouwenspersoon bij IVN Alphen aan den Rijn

Wanneer je een vraag, probleem of klacht hebt over de manier waarop je bejegend wordt binnen de vereniging, neem dan gerust contact met onze vertrouwenspersoon op. Dit is geheel vertrouwelijk. Gegevens zijn te vinden op IVN.nl/Alphenaandenrijn bij afdelingsinformatie.